

Centar za promicanje
socijalnog nauka Crkve

Dostojanstvo čovjeka i opće dobro

Prof. dr. sc. Stjepan Baloban

Centar za promicanje socijalnog nauka Crkve Hrvatske biskupske konferencije

Ova aktivnost dio je provedbe Godišnjeg akcijskog plana Nacionalne mreže Zajedničke poljoprivredne politike

Sufinancira
Europska unija

REPUBLIKA HRVATSKA
Ministarstvo poljoprivrede,
šumarstva i ribarstva

Opće dobro

- Ono što je dobro za sve ljudi
 - *Lađa na kojoj svi plovimo*, ozbiljno je oštećena
- Svaki čovjek ima udjela
 - Cilj svakog pojedinačnog života, kao i cjelokupne ljudske zajednice, jest omogućiti ispravan odnos prema ljudima i stvorenju koje ih okružuje
- Nešto što je vrijedno za sve, svakog čovjeka i stvorenje općenito
 - Opće dobro traži da svakome na ovome svijetu, bude omogućen život dostojan čovjeka

Pojam

- Često se upotrebljava, a različito shvaća i tumači
- Sinonimi:
 - opće dobro, dobro cjeline
 - javno dobro, javno blagostanje
 - opća korist, korist cjeline, korist sviju
 - ono općenito najbolje, ono opće najbolje, najbolje za narod i državu
 - interes cjeline, nacionalni interes, opći interes, javni interes
- U svim se tim riječima izražava misao kako ipak postoji nešto zajedničko izvan svih razmirica i proturječja među ljudima u nekome društvu, nešto što zaslužuje pozornost, i što ima prednost
 - Pojavljuje se u ustavima zemalja, u zakonodavstvu, u javnom govoru
 - Može se u javnom govoru i zlorabiti
- Knjiga: Opće dobro u crkvenom i društvenom životu u Hrvatskoj, Zagreb, 2023.

Bonum commune obogaćuje

- Rabi se u tomističkoj filozofiji
 - Označava *cilj društva*
 - Neko dobro
 - Dobro za sve
 - Jedno svima zajedničko dobro
 - Opće dobro predstavlja neku vrijednost koja mora biti na bilo koji način utemeljena u čovjekovu ustrojstvu, ali se tek povezanošću s drugima može dosegnuti ili ostvariti.
 - U općem dobru kao cilju je istinsko načelo čitavoga društvenog života.
-
- Ima svoju vrijednost samo u odnosu na ljudske osobe koje tvore tu zajednicu
 - Vrijednost = čovjek kao osoba
 - Opće dobro je, u strogome smislu osobno, a ne na neki način slobodno lebdeće dobro koje bi bilo kao takvo doznačeno društvenoj tvorevini, te koga bi se razumijevalo odvojeno od osoba koje čine zajednicu
 - Stupanj obveze pojedinca odgovara visini vrijednosti toga općeg dobra

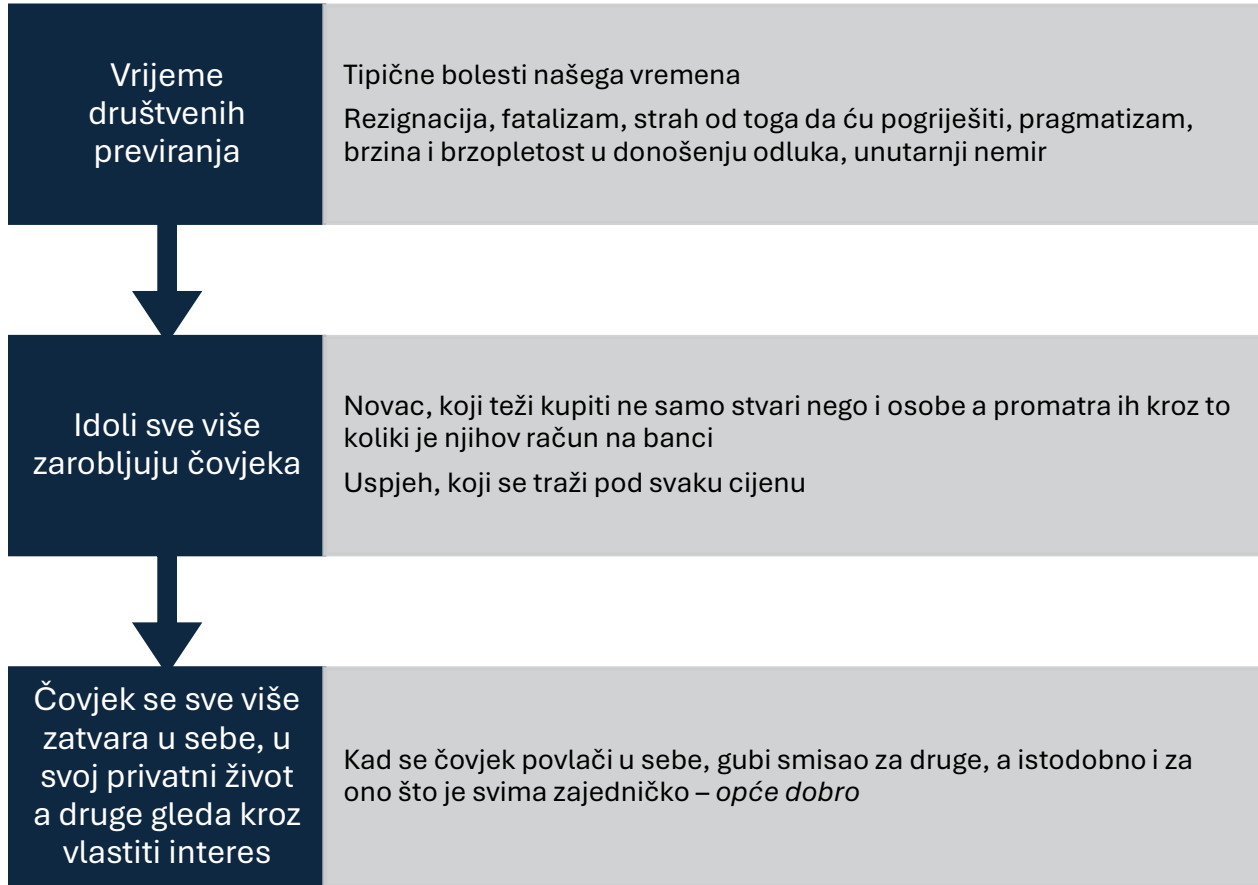
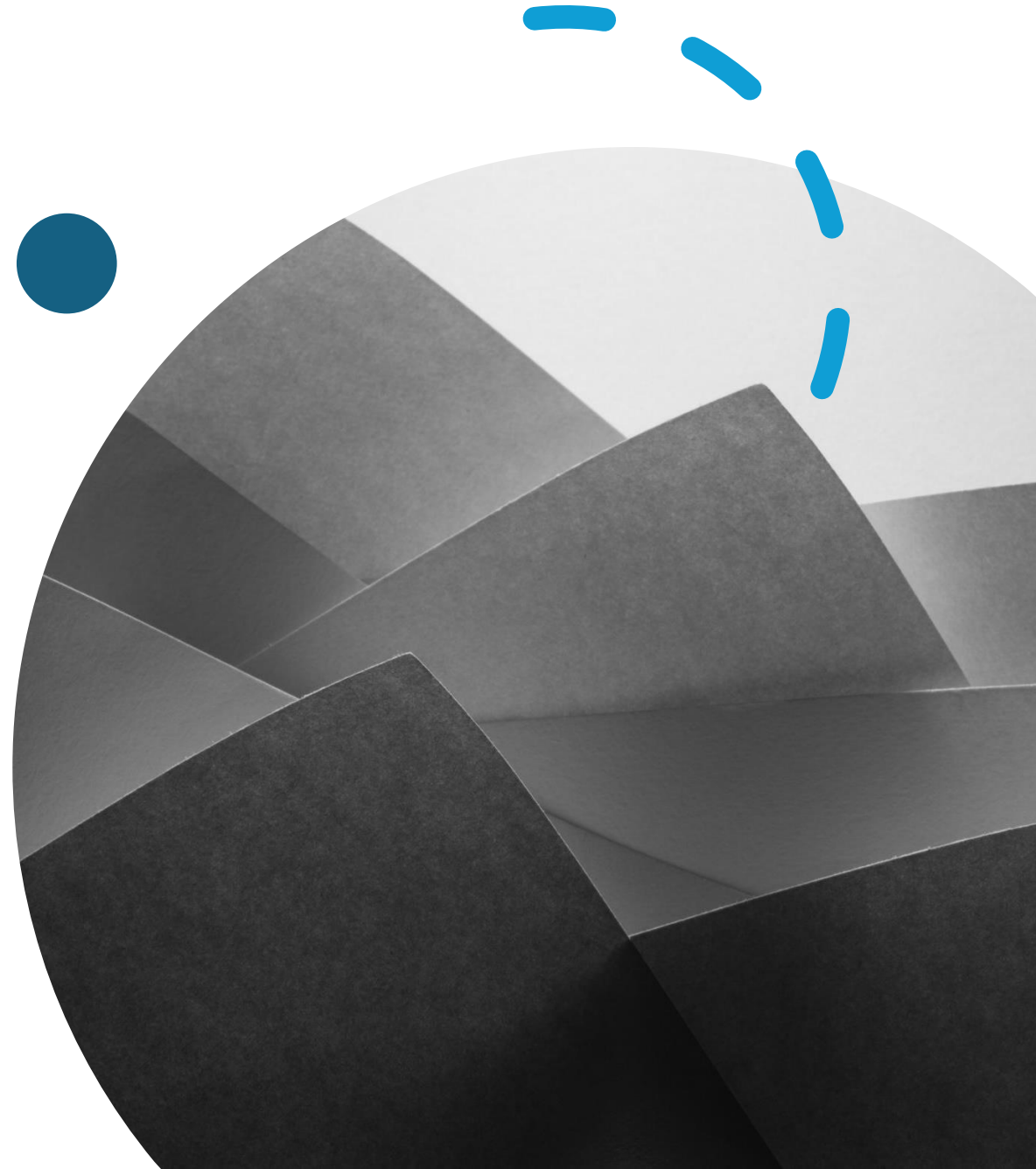
Opće dobro kao cilj neke zajednice

- Cilj nekog nacionalnog gospodarstva nije najveća moguća punina dobara, već je najveće moguće zadovoljavanje ljudskih potreba, koje se takvim gospodarskim dobrima može postići
 - Opće dobro mora biti vrijednost za sve članove društva i ne smije se ticati samo pojedinaca
 - Zajednicu ne utemeljuje neka privatna korist pojedinca, koja se može poslužiti drugima, nego samo neko zajedničko dobro
-
- *Opće dobro je skup uvjeta društvenog života koji grupama i pojedincima omogućuju da potpunije i lakše dođu do vlastitog savršenstva*
 - u kojem će se čovjek, kao pojedinac i kao član određene grupe i naroda kome pripada, moći razviti kao zrela osoba
 - Što se više vrednuje ljudska osoba, to se više razvija i raste društvo u kojem ta osoba živi
 - Ljudska osoba nadilazi sve stvari i njezina su prava i dužnosti univerzalna i nepovrediva

Čovjek treba imati pristup općem dobru...

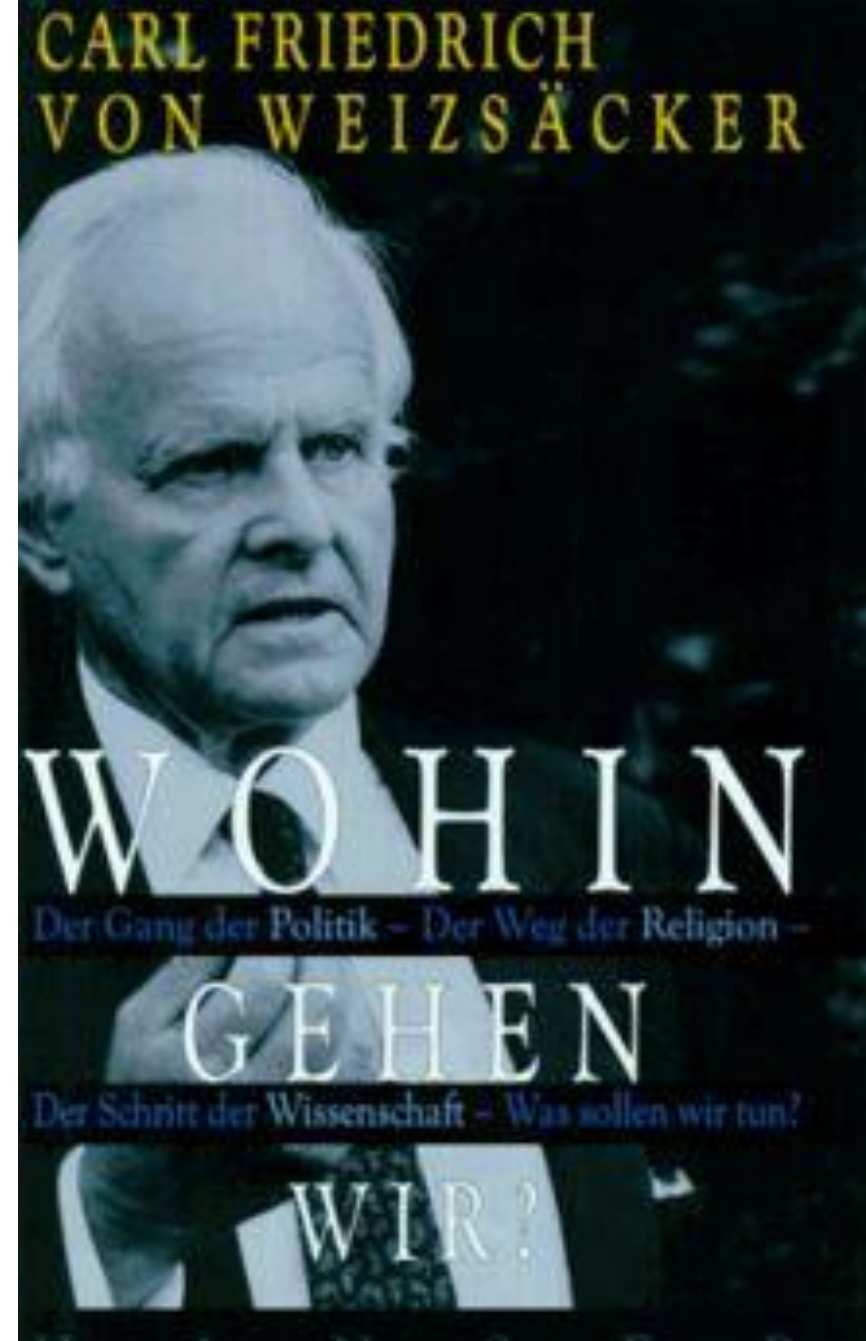
- ...svemu onomu što mu je potrebno da živi uistinu ljudskim životom
 - hrana, odjeća
 - pravo na slobodan izbor životnog zvanja i na osnivanje obitelji
 - pravo na odgoj, na rad, na dobar glas i poštivanje, na potrebnu informiranost
 - pravo da radi prema ispravnoj normi svoje savjesti
 - pravo na zaštitu sfere privatnog života te na opravdanu slobodu i na religioznom području
- Nema isključivosti između općega dobra i dobra pojedinca

Gubi se smisao za opće dobro

Strah pred budućnošću

- Carl Friedrich von Weizsäcker (1912. –2007.)
 - Poznati fizičar i sveučilišni profesor, zagovornik dijaloga religija u znanosti
 - U svijetu prevladava strah pred budućnošću
 - Sam strah ne mora značiti ništa loše
 - Valja međutim smoći hrabrosti i suočiti se s njime, a istinska hrabrost izvire jedino iz ljubav

Izlaz iz teške situacije nije u bijegu

- Bijeg proizvodi još veći strah koji vodi u rezignaciju.
- Da bismo mogli pokrenuti stvari nabolje, valja ih prije svega dobro poznavati.
 - Traži se realistično gledanje i prihvaćanje svijeta
- Potrebno je zajedničkim snagama mijenjati svijest ljudi prema svijetu
 - Izlaz je u stjecanju hrabrosti za nadilaženje situacije
- Budući da je jedan jedini svijet koji je povjeren čovjeku da s drugim ljudima njime upravlja, sudbina ljudske zajednice postaje jedna
 - Svijest o međusobnoj povezanosti ljudi budi smisao suodgovornosti za svijet koji nas okružuje i iz kojega ne možemo iskočiti

Plovimo na istoj lađi

Kako se založiti za svijet u kojem živimo?

- Kako moći i htjeti uložiti sebe i svoje snage u svijet koji je pun nepravdi i opasnosti?
- Svaki čovjek i svi zajedno odgovorni smo za svijet u kojem živimo. Posebno smo odgovorni za okoliš koji nas okružuje
- O zaštiti okoliša kao o općem dobru sve više govore političari, znanstvenici, predstavnici vjerskih zajednica...

- *Pravednost i mir se grle. Ali kako smo mnogo udaljeni od ovoga obećanja. Milijuni muževa, žena i djece propadaju u siromaštvu, gladi i ratovima. Temeljna ljudska prava stalno se krše. Biljne i životinjske vrste nepovratno se istrebljuju. Naš život i život nadolazećih generacija stavljen je u pitanje.*
- *Ekumenski susreti: Basel, 1989.; Graz 1997. i Sibiu (Rumunjska), 2007.*

Europski ekumenski susret
Crkava Europe u Baselu (15.-21.
V. 1989.), *Mir u pravednosti za
cijelo stvorenje*, t. 2.

Čovjek “terapeut” stvorenoga

Čovjek je brižljivi čuvar stvorenoga na Zemlji! Ne čovjek razaratelj, čovjek koji 'ne vidi' i 'ne čuje' ljude i prirodu oko sebe. Nego čovjek 'čuvar'! Albert Ziegler

Čovjek bi trebao biti “terapeut” stvorenoga

grč. *terapeuein*, terapija

lat. *colere*, kultura

Ljudski rad bi zato bio kulturni rad, od agrikulture, kulture duha sve do kulture pronalaska i kulture napretka

Ili, čovjek razaratelj

- Razarajući prirodu i okoliš, čovjek ugrožava vlastiti život i život ljudi koji ga okružuju
- Odgovornost za sebe i odgovornost za drugoga nužno je povezana sa suodgovornošću za okoliš, prirodu, tj. za cijeli svijet
 - U ovom našem tehničkom svijetu nije dovoljno naučiti planirati i upravljati strojevima
 - Čovjek treba prije svega »učiti« postajati čovjek, i to tako da on – čovjek – ostane gospodin (gospodar) planiranja i aparata
- Živjeti odgovorno i suodgovorno u ovome svijetu prema sebi, prema drugima i prema svemu stvorenju je »kruh svagdašnji« svakog čovjeka i »trajni imperativ«

Zaštita okoliša kao opće dobro

- Ekološki problemi se mogu riješiti jedino zajednički
- Na to je upozorio 1971. *Kongres talijanskih katoličkih pravnika* (Rim, 1971.)
 - Zagađivanjem čovjekova okoliša ne mijenja se samo vanjski ambijent, nego *mišljenje, kultura i općenito mentalitet suvremenog čovjeka*
 - Stoga nije dovoljno ekološke probleme promatrati i rješavati samo na tehničko-znanstvenoj razini. Prije je potrebno mijenjanje mentaliteta

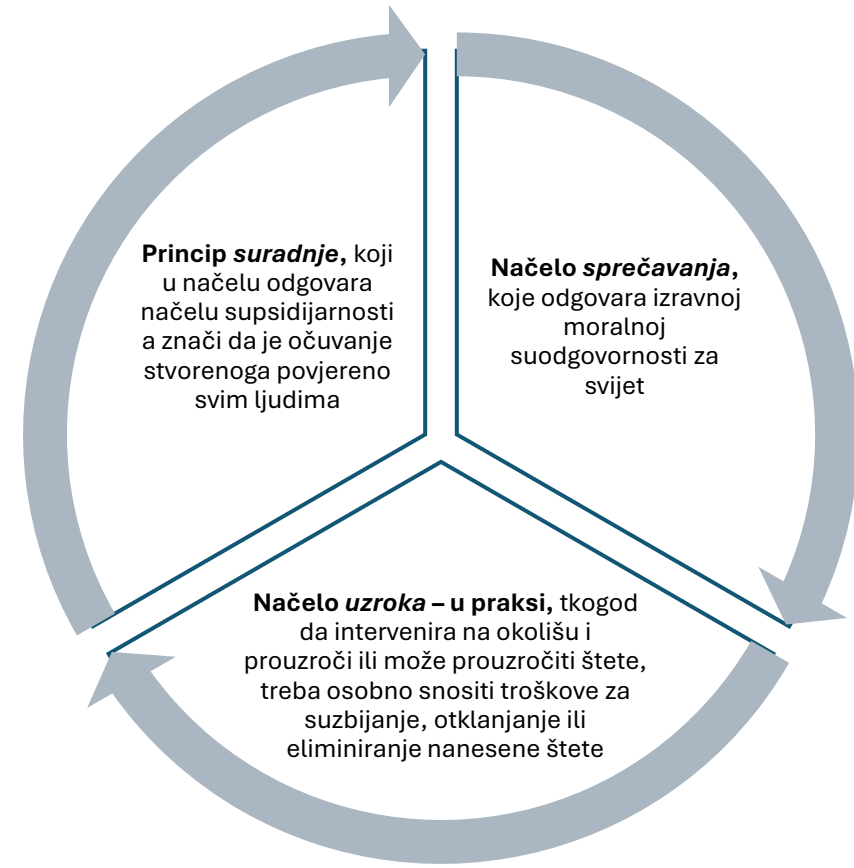
Etičko vrednovanje u poštivanju prirode

- Rješenje ekološke krize je prvotno u rukama ljudi, tj. znanosti koja će biti vođena od odgovarajuće politike i osvijetljena s odgovarajućim vrednotama
- U prvi plan izbija *etičko vrednovanje* koje će poštivati prirodu ukoliko je stvorena od Boga i mudro upravljana od čovjeka
- Etika okoliša se može temeljiti jedino na etici odgovornosti (K. Golser)
 - Čovjek je pozvan da u sebi ostvari ono što nazivamo “moralno dobrim”, ali isto tako da se u odnosu prema okolišu realizira kao čovjek moralno dobar, tj. da definira što je konkretno moralno ispravno u obrani ljudskog okoliša

- Četiri temeljna ekološka stava prema prirodi
 - Prva ekološka vrlina, vezana uz *krepost pravednosti* shvaćene u biblijskom smislu, jest **stav dubokog divljenja i poštovanja prema svijetu i okolišu**
 - Druga ekološka vrlina, koja se može povezati s krepošću mudrosti, zahtijeva da se čovjek potruži **dohvatiti ekološku spoznaju** i da stekne moć ispravnog vrednovanja u konkretnoj situaciji
 - Treća ekološka vrlina, vezana uz umjerenost, je krepost uzdržljivosti kao **temeljna promišljenost**. Radi se o tome da treba prihvatiti čovjeka i svijet sa svim ograničenjima i na osnovi toga stvoriti zaključke kako bi se svijet sačuvao za buduće naraštaje
 - Četvrta vrlina, koja se vezuje uz krepost jakosti, traži s obzirom na očuvanje okoliša ne samo biti ustrajan u davanju prijedloga nego i **ne-odustati** usprkos svim neuspjesima i imati povjerenja u odlučnost čovjeka da preživi

Ekonomija, ekologija i zajednička kuća

- Ekonomija i ekologija teže istom cilju
 - Imaju isti korijen, *oikos*, svijet promatran kao zajednička kuća dodijeljen čovjeku za stanovanje
- Ekonomija teži prije svega za ciljevima na kraći rok u uređenju te kuće da se u njoj može stanovati i da se svi njezini stanovnici osjećaju dobro
- Ekologija želi prije svega očuvati postojanje kuće kao takve
- **Odgovorni upravitelj** mora uvijek imati pred očima cjelokupnu situaciju kuće, i to na način da može garantirati prvenstvo njezinog opstanka u slučaju konflikte situacije n

Putnici na brodu globalizacije

- Jesmo li uistinu pasivni putnici na brodu koji tone u vremenu globalizacije!?
- Usprkos brojnih zapreka u svijetu raste svijest o važnosti čovjekove odgovornosti u zaštiti okoline

Centar za promicanje
socijalnog nauka Crkve

Hvala na pozornosti!

Ova aktivnost dio je provedbe Godišnjeg akcijskog plana Nacionalne mreže Zajedničke poljoprivredne politike

Sufinancira
Europska unija

REPUBLIKA HRVATSKA
Ministarstvo poljoprivrede,
šumarstva i ribarstva

